

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՆՆԵՐՈՐԴ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻԱ ՇԱՐԱԹ 26 ՕԳՈՍՏՈՍԻ 1861

ԹԻ 656

ԶՄԻՌՆԻԱ 26 ՕԳՈՍՏՈՍԻ

ՔԱՆՆԵՐՈՐԴ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԱՐՇԱԼՈՒՍՈՅ ԱՐԵՐՏԵԱՆ

Արագիրնիս ամսոյս 10ին իւր 21երորդ տարին լնցուց և հետեւալ օրը իւր քաներորդ երկրորդ տարին ոտք կոխեց . որուն սկիզբ տուաւ մեր նախընթաց 655 թիւը :

Սակայն մոռացմամբ , չկրցանք նոյն թերթին վերայ քաներորդ երկրորդ տարի դնելու , և միտքերնէս ելաւ լրագրոյս տարեդարձին վրայօք յիշատակութիւն ընել նոյն թուով :

Չիարդ և իցէ , առաջիկայ թերթիս կը տօնախմբեմք Արշալոյս քաներորդ երկրորդ տարեմուտը . սոնախմբութիւն , որ դժբաղդաբար խիստ տխուր է 'ի պատճառս ազգային ցաւալի երկպառակութեանց :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Չամանակէ մը 'ի վեր , և մանաւանդ յորմէ հետեւ սահմանադրական կառավարութիւնը անկեղծաբար ընդունեցաւ , Աստուծոյ ամեն ջանք 'ի գործ կրգնէ իւր բարեկամական յարաբերութիւնները նորոգելու :

Այս մեր ըսածներուն յայտնի ապացոյց մըն է Աստուծոյ կայսեր եղբօր , Ֆէրդինանտոս-Վարսիլիսիանոս արշիդքսին ճանապարհորդութիւնը Անգղիա . ուր գնաց մօտերս ընկերութեամբ իւր ընկերին օգոստոսիայլ արշիդքսուհի շոյն , որ 'ի Լեճիգայի թագաւորին դուստրն է : Բարձրագոյն արշիդքսը և արշիդքսուհին մեծ յարգանքով և մանրամասն սիրով ընդունուեալ :

ցան Անգղիոյ արքունի գերդաստանէն և անգլիացի ժողովոյէն :

Սուտեմթիւնի մէջ , քաղաքապետ լորտին մատուցած ուղերձին պատասխանելով , Արքին կայսերազուն 'Բարձրութիւնը , բայց 'ի մտերիմ ուրիշ յայտարարութիւններէ , այսպէս ըսաւ .

«Իմ հարեանքս , ձեր երկրին պէս , սահմանադրական է այժմ . և որովհետեւ շատ յարմարութիւն ունի ազատութեան համար , որովհետեւ ըստ բազում մասանց կը մերձենայ Անգղիային աւելի քան ուրիշ որեւիցէ ժողովուրդ : Աստուծոյ , այս պատճառաց համար համոզեալ եմ հաստատուելու թէ Անգղիան և Աստուծոյ օր ըստ օրէ մեծամեծ համակրութեամբ պիտի միաւորուին իրարու հետ և հետեւաբար այս երկու տէրութիւնները թէ քաղաքականապէս և թէ առևարական միջոցներով մէկգլմէկ պիտի քարշեն 'ի սէր և 'ի միաբանութիւն : Սե՛ծ ուրախութիւն կու գամ միշտ Անգղիան տեսնելու . վասնզի ինձմէ աւելի ոչ ոք անկեղծաբար չքրքանանար անոր ամեն կերպ մեծութեանը վերայ և այս մեծութեան ազդեցութեանը վերայ» :

Սուտեմթիւնի քաղաքապետ լորտը փառաւոր հասցիւրջութիւն ըրաւ 'ի պատիւ բարձրագոյն Լեճիգային , որուն ընկերակից էր Անտոնի Աստուծոյ գեսպան Բրանի կոմսը :

Անգղիոյ և Վաղիոյ բարեկամական յարաբերութիւնները , թէպէտ քիչ մը ցրտութիւն ստացած էին 'ի պատճառս միջոցական խիստ խորքերուն որ զուցուցեցան մօտերս Սե՛ծին 'ի Բրիտանիոյ երեսփոխանաց խորհրդանոցին մէջ 'ի մասին Վարսիլիոյ կղզւոյն , բայց կերեի թէ այս փոքրիկ դժգոհութիւնը չուտով դադարեցաւ . և Վաղիացոց կայսրը մտերմական սիրոյ նոր ապացոյց մը առաւ Անգղիացի ժողովուրդեան , ետ թող տալով առայժմ Վաղիոյ ծովային զօրութեանց աւելցնելու առաջարկութիւնը . որ 'ի գործ դրուելու վերայ էր : Այս բանը մեծ հաճութիւն պատճառեց Անգղիոյ կառավարութիւնը . որ ամենեւին անտարբեր չկրնար մնալ Վաղիոյ զինուորական պատրաստութեանց

վրայօք թէ ծովու և թէ ցամաքի կողմանէ :

Աստուծոյ կայսրը չկրնար ընդունել 'ուրիշ գարիոյ ազգային խորհրդանոցին պահանջները , պարտաւորեցաւ լուծելու զայն , հրաման ընելով որ շուտով նոր ազգային խորհրդանոց մը կազմուի : Անկարգութիւններ տեղի ունեցան 'ի Լեճի մէջ , բայց կառավարութիւնը հարկաւոր միջոցները 'ի գործ դրաւ բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար :

Օգոստոսիան Պրանիսկոս (Յովսէփ կայսրը) իւր պատգամագրով , որ կարգացուցեցաւ Անտոնի երեսփոխանաց ժողովոյն օգոստոսի 11-23 ին նիստին մէջ , կը ծանուցանէ թէ ինքը վտանգ է ապագային վերայ կատարեալ կերպիւ հաստատուն պահելով կայսրութեան միութիւնը , գաւառական ինքնօրինութիւնները , և սահմանադրական ազատութիւնը :

Վերջիկայէն հասած լուրերը մեծ պատերազմ մը չեն ծանուցաներ որ եղած ըլլայ 'ի մէջ հիւսիսային և հարաւային նահանգաց , զինի արիւնահեղ կռուոյն որ պատահեցաւ 'ի Վուլ-Սուր և ուր յաղթող գտնուեցաւ հարաւային զօրաբանակը : Վանի մը փոքրիկ կռիւներ միայն տեղի ունեցան . որոց մէջ հիւսիսային դաշնակիցք յաղթեցին կրտսի : Վարսիլիոն իջնանին իրացեալ 'ի հանգանքով , երթալով գանաղան մեկնութեանց պատճառ տուաւ : Անգղիոյ նոյն խաղաղ մեծ հասցիւրջութիւն ըրաւ 'ի պատիւ կայսերազուն իջնանին : Արքին 'Բարձրութիւնը հիւսիսային դաշնակիցք զօրաբանակը տեսնելու գնաց , նմանապէս Վաղիկոյն շրջակայները գտնուած հետաքրքրական տեղուանքը պտրտեցաւ : Վարսիլիոն իջնանը յիշեալ մայրաքաղաքին դիւանները աչքէ անցուց , որոց մէջ կրտսի թէ , Վարսիլիոն Առաջնոյն ինքնազիր նամակները կրտսուին :

Իտալիոյ Վեքթոր Վամանուէլ թագաւորը ամսոյս 2ին Պիորէնցա գնաց . ուսկից 'Վարսիլի պիտի երթայ . ուր պիտի մնայ մինչև խաղաղական բարամէնթիւն բացուիլ :

Շորանիոյ կառավարութիւնը պաշտօնական

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՂՈՒՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԱՌ ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՆ ԶՈՐ ԽՈՒՄԱՐԶԱԲԱՐ ՄԱՏՈՒՑԱՆԵ ԱՄԻՈՂՅ.

ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՍՈՒՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԻՆՏԻՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

Մասի պատճառով լրագրոյն արժանապարհ կեղևակին մէջ սխալ կարծեաց բացատրութիւնը :

Բերան արդարայ խորհի զինուորութիւն և լեզու նորա խոսեցի զիրաւուն : Մաղ. ԼՁ. 50 :

(Շարունակութիւն և)

Երգարե մնք կը ճանչնանք որ մեր միութեան մէջ մեկուս գաղափարութիւնը ընդհանուրին կը վերաբերի . բայց ըստորում չճանաչուեալն ալ ծածկելը արժան չէ . անոր համար հարկ սեպեցինք որ անկողմնասէր որով բացատրենք այն սխալ կարծիքը որ ըրած էր Մասի լրագրոյն արտաբերման հեղինակը 'ի պատիւ հանդուցեալ սրբազան Հօր . որուն համար արդարեւ չպիտանցէ այդ կարծիքը :

Ապաքէն Մասի պատուարժան հեղինակը մեր ԸՆԿԵՐ ԵՐԿՐՈՐԴ 695.684.695 թիւերը :

միաբանութեան մէջ գրեւ կարգաւ չի կարող զտնալին վերջը , հանդուցելոյն ձեռնադրածներէն ըլլալ կը կարծէ . սակայն հանդուցելոյն ձեռնադրածներուն մէջ այդպիսի անձ մը չիկայ . կը մնան չեմք երբ այս մասին հանդուցելոյն վրայ աւելորդ կարծիք կը ներք , զինքն ալ չենք մեղադրեր , որովհետեւ այլևայլ տարաձայնութիւններէն 'ի հարկէ կընայ հետեւեցունել ասանկ կարծիք մը , ինչպէս որ բնական է ամէնուն . բայց Լուսահոգեոյն ձեռնադրածները ժամանակին ըստ կարեաց ուսմունքնին առած ըլլալով , զրեթէ բոլորն ալ ուսումնասէր են . որոնք յուսամք թէ՛ եթէ ոչ ամէնը , զոնէ կեսէն աւելին ազգին ծանօթ են , և որոնց գործը և եռանդը յայտնի ապացոյց են իրենց ուսումնասէր բարուցը , ինչպէս նաև միւս ամենքն ալ :

ՅԱՆՆԱՆՈՒՆ

Ուշապէտ խորքերնիս կը քան և մտադիւր պիտի սպասէինք ընդհանուր ժողովոյ պատասխանին և որոշմանը . բայց դժբաղդաբար այս կէտիս էր՝ երբ ընդունեցինք Մեղ-Ին ապրիլ 20 թիւն ալ որոնք (չենք գիտեր ուրիշ) նոր ոգի առած վերստին վատաբանութեամբ կրբանդագուշէ և զանազան ստապատիր իմաստակութեամբ՝ իւր վատ կիրքը յառաջ տանել կը ճգնի . բայց ո՛վ թշուարութեանս , այս ի՛նչ տարօրինակ ձայներ են որ մեր ականջին թմրուկները

կը լստանն . ո՛վ ընդհանուր ազգային կառավարութիւն . դեռ կըննջէս . չենք գիտեր թէ մեր ձայնը չաղդեր , չենք վստահութիւնիդ դիտմամբ չէք ուզեր լսել . բայց այս անմեղ միաբանութեան հեղեղ ձայնը որ մը լսելի պիտի ըլլայ անշուշտ . . . ո՛չ էրանի թէ շուտ լուծելու բարեբաղդութիւնը ունենայինք . այլ աւաղ . քանզի վայրապար եղաւ մեր իրաւացի բողոքը . չիլսեց ազգայինամ կառավարութիւնը մեր տխուր ձայնը , անտես ըրաւ մեր արտասուքը . և սրտերնուս ցաւը կրկնապատկելու համար թող տուիք ողորմելոյ մը , որ անողորմաբար մեր վրայ յարձակի , վասն որոյ կը համարձակիմք ըսելու թէ՛ ազգայինամ տեսչութիւնը չի կրնար կերպով մը այս մասին արգարանալ , ըստորում ընդհանուր ազգի մը կառավարութեան իշխանութիւնը կը կրէք , ի՛նչպէս անհասի մը խօսք չէք կրնար հասկըցունել :

Մեր միաբան լուծեան մէջ չիկայ սիրտ մը որ կարեւոր խոցուած չըլլայ Մեղ-Ին անպատկառ դատարարութեան . ուստի ցաւօք սրտի ելանք բողոքեցինք ձեր արդարախոս տեսնին , յուսալով որ մեր դիւրազգաց սրտին խոցը բժշկելու սպեղանի մը կը շնորհէք . այլ աւաղ , սնտոսի յոյս . քանզի կը տեսնանք որ վարչութեան թոյլտուութեամբ , Մեղ-Ին ազատութիւն կը մտնայ պատրիարքարան՝ քաղաքական ու խառն ժողովոյ ատենադրութիւնը բերելու ար-

կերպիւն ճանչցաւ և ընդունեցաւ Իտալիոյ նո-
րահաստատութեան թիւերը :

Այս շրջանին թաղութիւններն , որ Իտալիոյ
տալի իւր ժողովուրդը այցելու թեան պիտի եր-
թար , ամառս 10ին հասաւ ՚ի Տուսկան . որ յիշ-
եալ կղզւոյն մայրաքաղաքն է :

Պաղատեալն յունիսի 14 ամսաթուով հետե-
ւալ նամակը յուղարկած են մեզ ՚ի հրատարա-
կութիւն .

ԱՅՂԱՅԻՆ ՆՈՐԱՆՈՒՐԻ

Ասորքը յառաջ էլ աստի ՚ի Գերմանիա հայագի
պարոն Մ. Ք. Մանուկեան նորջողայեցի առեւտր-
ական յանձնարարութեամբ , գորոյ որպիսութեանց
բերես օգտակար երեսեցի հետաւոր ազգայնոց տե-
ղեկանայ :

Պարոն Մանուկեան (արդի վարձպետի միոյ) եկ-
եալ էր աստ ՚ի Պարսից իբրեւ տնտեսման յառաջ
էր գոյով պատահիչալ յատասեր եւ հետագոտ , ըն-
կերեաց միտմ ՚ի քաղաքացոց իւրոց , որ ելաներ
յայնժամ հանդերձ գերդաստանաւ իւրով ՚ի Համբուրգ .
որ հասեալ քեպիտեան հասակ նորա ոչ երբեր նմա
մտանէ ՚ի վարձարան , այլ հայեցի ընդունակութիւն
նորա ոչանելոյ գլեգուս օգնեալ մեծաւ բաղձնաց
իւրոց եւ նախանձաւ , յաջողեցան ջանք իւր ուսանել
ցգերմանականն : Այս աշակերտեցաւ մերմական
արհեստի եւ փորագրութեան , յոր ՚ի կարճ ժամանա-
կի , յետք արար գրասական յառաջադիմութիւն . այլ
հակամիտեալ յաւետ տուրեւտական հետամուտ-
բեանց , երբեմն գրադեցաւ յայնմիկ . ամուսնացաւ
այս ընդ գերմանացի տիկնոջ , եւ կալաւ գրականու-
թիւն իւր ՚ի Հայիկ որ ՚ի Վեստֆալիա Պրուսիոյ :
Ուստի ելեալ եկն ՚ի մօտ առաքս պատ հաստատել
գտորեւտական յարակցութիւն ընդ ծանօթաց իւրոց :

Ուրախ ենք ասել զի խոհեմ , աջաւորք եւ գործու-
եալ բնաւորութիւն պարոն Մանուկեանին շահեցին
իւր գլխատանութիւն եւ գրաբեկամութիւն համագրեացն
աստ . որոց ցանկացեալ իսկ ՚ի վաղուց հետե բունայ
վաճառաշահութիւն ընդ կողման Եւրոպիոյ , երբ էր
միայն յազգայնոց որ ծանօթ իւրեանց յինչ նոցա
գործակատար անդ . բարեջօժարեցան ընդ այս առա-
ջիկայ պատեն անձնիւր ըստ կամի վստահիլ նմա
գլխանարարութիւն գործոց :

Արդարեւ ժամանակ է զի մերագնեալք ամենայն
ուրեք փոյթ յանձին կայցին հաստատել իւրեանց
գնանմալար կարգաւոր եւ արդիւնաւոր վաճառաշա-
հութեան , որ է միմիայն կոչումն մնացեալ նոցա
յաղարհի . եւ աս որ բանայ նոցա ընդարձակագոյն
ասպարեզ Եւրոպական տուրեւտութիւն : Բայց հար-
կաւոր է քան գամենայն ՚ի համագրեաց ունել միշտ
գործակատար եւ կցորդս օգտի . երբ ոչ ընդունայն
է յուսայ փոքրոյ կամ հաստատարութեան յօտարաց :
Եւ որք ցայս վայր , ըստ ծանօթութեան մերոյ , գեր
՚ի կողմանց Հնդկաց , բուն հարին յայն . ձեռամբ
օտարին , վնասեալ կամ անբերալ անգամ ՚ի բաց կա-
ցին . եւ այս իսկ պարագայ նմանեցեաց գայս եւ ան-

քաղաքեաց իսպառ :

Թեպետեւ կարծելի իցե՛ր էր ընդ յուսաւորել աշ-
խարհի , նա զի՛ ըստ արդեան ազատ եւ յառաջաքայլ
քաղաքականութեան եւ բարեկրթութեան յազգս եւ
յազգին , ամենայն կանխակալութիւնք եւ կուսակցու-
թիւնք ազգայնութեան խափանեալ արագապէս՝ տեղի
տայցեն տիեզերական եղբայրակցութեան fraternization
մի խորել ընդ ազգ եւ ընդ յեզու : սակայն ամենեւին
ոչ : Այսորիկ ամենայն քիմեոսք են եւ մտացածին
խորհուրդք . եւ մեր՝ տակաւին հետի յոյժ գտանիմք
՚ի նշուից անգամ այդպիսի հրաշայի ոսկեղեն դարու :
Ընդհակառակն , որքան նկատել հնար է , դեռ գորա-
ւոր եւ սաստիկ է յոյժ ազգային կողմնակալութիւն . եւ
ջատագովորութիւն յամենայն ազգս . եւ ազգ ազգակցի
հազանէ ՚ի բիկուսն եւ կայ արաշտպան , նմա առեալ
հաւաստեալ . նախ ընտրութիւն յամենայն հաղորդակ-
ցութիւնս գործոց , եւ այդու իսկ եղանակաւ , օգուտ
նոցա փոխադարձաբար նպաստեալ յաջողի եւ բար-
գաւաճի գործնապալ :

Ամենայն ջերմն եւ սերտ կուսակցութիւն աստ մի-
մեանս՝ այսանցի մանաւանդ ՚ի մեզ , վասն զոյոյ
մեր ժողովուրդ սակաւարիւ , եւ կարի վերջացեալ
դեռ ՚ի բազում բարեմասնութեանց օտարազգաց :

Այժմեան ասիական կամ արեւելեան շահամաճա-
ռութիւն յայտ է , զի յայնպիսի յետին վիճակի գտանի
(զայն ասեմ որ յիւր յինքեան ամփոփի) . մինչ յիւրախ
չկարեմ ՚ի ջափ արկանել գանձիզական կարեւորու-
թիւն եւ գլխաւորութիւն ընծայելոյ մերագնաց ժամ մի
յառաջ գալ իւրեանց եւ գառաչին հոգ մտանելոյ
(թեպետեւ ամենայն խոճական արքունութեամբ եւ գգու-
շութեամբ) ՚ի վաճառակալութիւն Եւրոպիոյ , եւ յայնմ
նկատել , երբ բնաւ ակնկալիցին անձնական բարեբա-
տութեան եւ ազգային յառաջադիմութեան : Այլ որ-
պէս ասացար , կրկնեմք , ՚ի գուր է ձեռնամուխ յինչ
նոցա միջնորդութեամբ օտարին : Յիւրեանց այսինքն
ի Հայաստանեայց պարտին ելանել կամ առաքել
յիւրոպա (բաւական գիտութեամբ յԱրեւելեան մասին
առեւտրոյն) ուսանել անդ , փորձ առնուլ , կրթել եւ
գործակցել միմիանց , պահելով զազգութիւն հաւա-
սարկայիս . զի յաւապէս եւ հաւատարմապէս ծա-
ռայիցեն օգտի միմեանց : Ստոյգ է զի Եւրոպական
վաճառաշահութիւն , այսինքն որ ՚ի մեզ Եւրոպիոյ եւ
Ասիոյ , գորմէ են բանք մեր , չէ այնքան դիւրին որպէս
Արեւելեանն , որում սովոր է ազգ մեր յաղագս գանա-
զան հանգամանաց , մանաւանդ յերեսս այնքան հա-
կառակութեանց competition ՚ի դիմաց հմտագրութիւնց
ի գրադման յայնմիկ Եւրոպացոց : Սմին իրի պա-
հանցի ամենամեծ արքունութիւն եւ փոյթ ընդ բաւական
վատակոց եւ ջանից քաղել գարդիւնս անտի . եւ յա-
ռաջադիմել : Եւ ընդէր ոչ յաջողեցի այս՝ ջանասեր
գործունեայ եւ ուղիմ պատանեաց Հայոց : Այլ երբ
մնացեն , որպէս այժմ պարագայք եւ երբ եւ ա-
պաստան յԱրեւելեան գործս իւրեանց , երկնքիմ զի
յոջ անցանել յիսնամեալ ժամանակի . բարձրի ՚ի
սպառ . անուն վաճառակալի յազգե մերմէ :

Բայց յայժմ երկիւղի ոչ մասնակցել կարիցե , զի ոչ
եւ ջարագուղակ ինչ երեսեցի նմա , որ սակաւ մի

յառաջ նորասրանց իմն խորհրդով ապաստարի գազգն
լրանել ազգովին գամենայն ձեռնարկութիւնս վաճա-
ռակալութեան եւ արհեստի . զի ՚ի վեր քան գարմա-
րութիւն նորա են ասե (եւ գաճակնս արդեօք) որով
եւ ՚ի բաց կալ յամենայն շառի յառաջադիմութեան ,
եւ յուրաւստ յինչ ՚ի կարգե քաղաքավարայ ազգաց
յոր վայելի արդ բերես վաճառակալութեամբ . այլ
ուշ ՚ի կուրծ եղեալ գնետ յինչ , ասե , միմիայն գրադ-
ման պատշաճաւոր վճակի նոցա երկրագործութեան ,
այն է , հերկել հաց ՚ի հողոյ , ուտել եւ մեռանել , որ-
պէս երբ այդ իցե բաժին նորա . . . Եւ այսպիսի ան-
հերքե , եւ պարտիմք ասել ազգանարգ եւ յետամիտ
ակնարկութիւնք երեսին ՚ի հրապարական բերքի ,
առանց վերատեսչական յանդիմանութեան եւ հերք-
ման ՚ի խմբագրե ազգային օրագրի , յորոյ ՚ի դատումն
համարի հասարակութեան յինչ ապասեն :

Թեպետեւ որ ինչ ասացի ՚ի քաղաքեայ եւ գլխաւ-
նի արհեստ երկրագործութեան յազգիս , ուր արդիւնք
իցեն անտի , եւ ուր յարմարաւոր դատիցի տեղա-
կան ժողովրդեանն , բարի է եւ կարեւոր յոյժ . սա-
կայն իրաւտ տայ համայն բնակչաց Հայոց Օսմանե-
տանայ (կիտոյ մասին ազգի մերոյ) ընդ որ եւ ըստ
հանրական մտացն , ազգին բովանակ , «բողոյս եւ-
րոպացոց գլխաւորութիւնս եւ գարհեստ» եւ
գնետ գնայ միայն երկրագործութեան .

Եւ սովին վարկանել գազգն իբրեւ միայն ընդունակ
գոյ հողագործութեան , անուանելի է , միանգամայն
եւ գրուելի . մանաւանդ երբ փոխանակ ընդդիմու-
թեան համակրութիւն ընդունիցին իւր պնակիս խը-
րատիչք ազգին՝ ՚ի խմբագրե ազգային բերքի* :

Երկրագործութիւն՝ հանդերձ ամենայն պիտոյու-
թեամբ իւրով ջարտի զաղարեցեացեանց վաճառա-
կալութիւն յազգի միում , եւ կամ գտելի նորա գրա-
ւել . ոչ եւս կարէ այն նպատել բնաւ յուսաւորու-
թեան ազգի մերում , գոր կարէ անշուշտ վաճառա-
կալութիւն : Ոչ գարմացայց զի վաղիս հանձարեղ
ոմն յարուսեցէ գազգն դառնայ յաշնարաւսս ՚ի դաշ-
տի , որ դիւրագոյն եւս է քան յինչ երկրագործս .
մանաւանդ զի բերրոյական եւ առաւել իմն յարմար
վիճակի վտարանդի Հայոց : Սակաւ մի յառաջ կար-
դացի նա եւ քարոզ Ռուսիական հայկազին , որ կամի
զի մտցուր մեր ամենեքին ՚ի դաս կղերիկոսական , զի
այնու անվնաս եղիցուր եւ անձանց եւ տեսրց մերոց :
Բրաւիս , 14 Յունիս 1861 :

Ա . Պ . Ա .

Կաշիւ որ Բիւշն լրագրութիւնը հետեւեալ
գլխաւորութիւնները կընէ աւստրիական նորա-
հաստատ սահմանադրութեան վրայոք , որ թե-
պէտեւ զժուար կայսրութեան մը մէջ կը գտնուել
այժմ , այսու ամենայնիւ մեք չի մք կարծեր որ
այս զժուարութիւնները այնպիսի ձախորդ վախճ-
ան մը ունենան , ինչպէս որ կըզու շակէ յիշեալ
լրագրիւ :

*Տես Փարիզ թիւ 40 : *Տես Կոնստանտնուպոլս :

զեւր մը չունենար(1) . ասով կը ըլլի թէ՛ ազգին վար-
չութեան կողմէն ազատ արտօնութիւն ունի ինչ որ
ուզէ ընելու . ասն այս արտօնութեամբ է որ այս
անգամ ալ կը յանգզին անողջմտութեամբ բերին
եկածը գուրս սալ , որուն համար ժամանակին չը-
նէրէր երկարորէն խօսիլ բայց միայն կէտի մը վրայ
պիտի խօսինք . այսինքն է մեր ըրած քուէարկու-
թեան վրայ՝ զոր ապօրինաւոր կըզուսէ Սեղան . և
որուն վրայ՝ վարչութեանն առած (մեջտեխ չայի)
կեղծիքով մեզ կիմացունէ . ուստի անհրաժեշտ
պարտք կը համարինք ճիշտ և մանրամասն նկարագրու-
թեամբ հրատարակել ՚ի միամտութիւն ընդհանրու-
թեան . ազգաշեղով որ ուշագրութեամբ կարգայ և
տեսնայ թէ՛ սուրբ Կրօնապետայ միաբանութիւնը
իւր քուէարկութիւնը գաղտնի ըրած է և ոչ յայտնի
որով պիտի համագրեթ թէ՛ ապօրինաւոր չենք ըրած ,
պիտի զգաք նաև որ հոս բնաւ խարդախութիւն չկայ
քանզի խարդախութիւն չենք գիտեր որ ընենք :

Գաղտնի քուէարկութեամբ երեք անուն որոշելու
համար , մարտ ամսոյ քսանին երկիւղեան ընթերցէն
վերջը սովորական կօչակը զարնելով սուրբ Կր-
կովայ հրաշակերտ հաճարը ժողովեցանք ընդհա-
նուր միաբանութեամբ , ուր հանգստեան արօթքէն

(1)Մեր ամեն խօսքերը ազգային Քաղաքական եւ
խառն ժողովոց ատենագրութեան քաղելով , եւ այլն .
Սեղու ապրիլ 10 :

վերջը՝ հանդուցեալ Սրբազանին հողւոյն համար
չբռնանաք սրտիւ պաշտօն մատուցինք . վերջը առ
ժամանակեայ տեղապահ սուրբ Հայրը Կործե առա-
քելոյն Ե. գրիկը կարգայ . խոստովանահայրն ալ
Մատթէոսի Աւետարանը կարգայ , ուրտեղ սրբազան
Մարտիոց ընտրութիւնը և կոչումը նշանակուած է .
յետոյ ատենին մէջ ձուկի վրայ եկած զլսաբայ ,
ողբաձայն Տէր որդեմա ըսելով՝ ամենակալ բարե-
բար Աստուծէ , մեր Հայոց օրհնեալ ազգին պայ-
ծառութիւնը և դարձոց բարի յաջողութիւնը և
միաբանութեանս յառաջադիմութիւնը մաղթեցինք ,
ու ներկայ գործոյս ալ Աստուծոյ առաջնորդութիւնը
ինչրեցինք՝ սուրբ Աթոռոյս շինութեան և պայծա-
ռութեան համար . վերջը սուրբ Կրկովայ երկու
վարդապետ Սաղմոսին Ամ . գրկելով մինչև վերջը
կարգային : Այս ամէն բարեպաշտ և ջերմանալ
արարողութեան վերջը ընդհանուր միաբանութեան
ստջև սրբազան Հօր և ընդհանուր ժողովոյդ հրա-
մանանաղիւր կարգացուցեալ . յետոյ ծերունազարդ
տեղապահ սուրբ Հայրը աղը օրհնելով մեր պար-
տաւորութեան համեմատ մեզն հնազանդութիւն քա-
րոզելով՝ հրամայեց որ ամէն մարդ իր խճճմտանայ
վիճակութեամբ սուրբ Աթոռս կառավարելու արժա-
նուէր որը որ կուզին պատրաստեալ թղթիկներուն
վրայ ամէն մէկը առանձին գաղտնի գրեն և յոսնին
մեծ առաքելոյն Զակովրոսի արեւմտամ սուրբ Գլը-

խարին տեղը ձգեն . և երբ հարցուցեալ թէ վնան
քին մէջ գտնուող վարդապետաց անունը միայն պի-
տի գրուել , այն ատեն ըսինք որ Պօլսի գտնուող
փոխանորդ արժանապատիւ Խասակ վարդապետ՝ և
պատղամաւոր Զակովր վարդապետ սուրբ Հաջը(2)
ևս պիտի գրուին . նոյնպէս սուրբ Աթոռին գործով
հետաւոր տեղեր գտնուող տեսուչ վարդապետներն
ալ . ուստի վարդապետ մը ատենին մէջ տեղը կայ-
նած կարգաւ եկողին մէկ թուղթ կուտար . որնոր
առնողը առանձին իւր մտքին որոշածը կըզբեր կը
ծաւլէր ու ջերմանագութեամբ կը ձգէր սուրբ Գրկա-
զրին վրայ , Այս կերպով ամէն մարդ լրանալէն
վերջը , երկու խոստովանահայր վարդապետք ակնա-
ծութեամբ մտնելով այն սուրբ Մատուռին մէջ
հետե հանեցին քուէին թուղթերը . ու բերին
Տեսնեղապար Արդար Առաքելոյն շերտին և Աթոռին
ստջևը , ընդհանուր միաբանութեան ներկայացուցին
ուր քուէհամարը ընելով՝ տեսնալ որ քուէ առած

(2)Իժմեղապար ազգին կառավարութեան գրուած
նամակին մէջ այս կետը յաւ բացատրուած չըլլալուն ,
եւ առանց ուշադրութեան մեծ եւ յայտնի սխալ ըլլա-
լուն , իրաւունք ունեցաւ վարդապետը նորեւ քուէ
պահանջել . բայց ըստորում մարդեք , անպարա-
նօք յաւ ուշադրութիւն չենք կրցեր ընել այդ կետին .
ուստի կը խոստովանիք որ գործողութեան համեմատ
գրուած չէ եւ սխալ է , ասոր ամեն մարդ կրնայ վկայել

արտաքին աշակերտահանները տարին 1000 զԷՂ պիտի վճարեն։ Այս տված հատուցումները վեց ամսե վեց ամիս կանխիկ պիտի ըլլան։

Ազգային խոսիւթիւնի Ի Կոստանդնուպոլիս :

Վճարողութեամբ ազգային կռիւը երթալով ծանրացաւ Կոստանդնուպոլսոյ մէջ և դեռ յայտնի չէ թէ երբ և ինչպէս վախճան պիտի առնու։ Թեպէտև նախընթաց թուողիս ծանուցինք թէ ամսոյս 2ին պատրիարքարանը գումարուած ազգային եկեղեցական ընդհանուր ժողովը կարգի դրած է սուրբ Արքայադէմի ցաւալի խնդիրը, սակայն կըլսեմք թէ նոյն որոշման դէմ, ամսոյս 5ին ուրիշ ազգային ժողով մը գումարուեալ է Ի Պէյոզլու Կարեկեան վարժարանի, ուր 70ի չափ երեսփոխան ու 29ի չափ անդամակիցք գտնուեալ են։ Այս ժողովը յայտարարութիւն մի հանեալ է. որով պարտաւոր երեսփոխաններ կը համարի սրբազան պատրիարքին՝ եկեղեցական ընդհանուր ժողովով կարողադածը։

Կորին Արքայադէմիւնը ամսոյս 21ին երկուշաբթի օրը ազգային նոր ժողով մի պիտի գումարէր, ազգին հարկաւոր գործոցը վրայօք հոգ տանելու համար, որոնք երեսի վերայ մնացած են. բայց 1-2000 հոգիի չափ ժողովուրդ նոյն օրը կէսօրէն առաջ պատրիարքարանը կոխելով արգիլեցին այս ժողովոյն գումարումը. թշնամանեցին զպատրիարքը, և մասնիչ, երգախանց և ուրիշ անարգական խօսքեր զընդեցեցին Կորին Արքայադէմեան Երեսին դէմ. յոտաջ բերելով թէ ազգային սահմանադրութիւնը աչրել և ջնջել կուզէ։

Արքայադէմի Պատրիարքը արտասուալից աչք յայտնեց թէ ինքը սահմանադրութեան խոհեմ գործադրութեանը հակառակ չէ. այլ բոլորով սրտի կաշխատի հաստատուն պահել զայն։ Ժողովուրդը պահանջեց որ իւր խոստումը գոզով տայ. ուստի Կորին Արքայադէմիւնը ստիպուեցաւ, կըսեն, յայտարարութիւն մը տալու. որով կը խոստանայ սահմանադրութեան կանոնացը համաձայն որոշել Արքայադէմի խնդիրը. և եթէ չլինայ հաստատուն պահել իւր այս խոստումը, յօժարակամ պիտի հրաժարի իւր պատրիարքական պաշտօնէն։

Այս միջոցիս, պատրիարքարանը կոխուելուն լուրը Բարձրագոյն Իուռը հասաւ. ուսկից բազմաթիւ զօրք հրամանատարութեամբ ոստիկանութեան պաշտօնէին, Իստրով փաշա գնդապետին և Սէլիմ փաշային, շուտով հասան Ի պաշտպանութիւն անձին սրբազան պատրիարքին։ Կորին Արքայադէմիւնը պարտաւարեցաւ զընդել հրապարակաւ յիշեալ կայսերական պաշտօնատարաց թէ իւր ժողովուրդեան մէկ մասը, դժբաղդարար, սկսան ազգին խաղաղութիւնը վրդովել իրենց անկարգ և խռովայտը ընթացքով։ Արքայադէմի զօրքը անմիջապէս ցրուեցին զժողովուրդը, և կըսեն զլիւսուր խռովարարներէն քանի մը հոգի Ի բանտ յուղարկեցան։

Նոյն օրը Մեծ Ապարդոսին կողմանէ Սպարի-Պէյը պատրիարքարան եկաւ և զազունի խորհրդակցութիւն մի ունեցաւ սրբազան Պատրիարքին հետ։

Ահա այսպիսի ցաւալի վիճակի մը մէջ կը գտնուի ստայժմ Կ. Պոլսոյ ազգային խռովութիւնը։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ . 23 ՕԳՈՍՏՈՒՅ

Սայրաբողոքի մէջ տասնևհինգ օրէ Ի վեր արտաքին կարգի շարժում և գործունէութիւն մի կը տեսնուի Ի պատճառս գաւառեան ընդհանուր զօրապետաց Ի կողմանէ Արքայադէմի թաղահայրութեան և Վաղղիացոց կայսեր Ի շնորհաւորութիւն գահակալութեան օգոստոսի Կարտիւ-Աղի Սուլթանին։

Այս Վ. ու ի չէմ Գործիւթընը զօրապետը ամսոյս 11ին պաշտօնական կերպիւ ընդունուեցաւ վեհափառ Սուլթանէն, որուն պատիւ ունեցաւ յանձնելու Վերթորիս թագուհւոյն ինքնագիր նամակը։ Այս Էնրի Պիւլվէր ընկերութեամբ Արքայադէմի զհասկանաւոր բոլոր պաշտօնատարաց, ներկայ գտնուեցաւ այս ընդունելութեանը։

Ամսոյս 14ին զօրապետ Մոնթէպէլլօ կոմսը ևս, որ Վաղղիացոց կայսեր բանակի օգնականն է, օգոստոսի Կարտիւնի ներկայացաւ և աչքը գահակալութիւնը շնորհաւորեց Ի կողմանէ

իւր վեհապետին։ Այս պաշտօնական վառարանը ընդունելութեանը ներկայ էին Վաղղիոյ գործակաւոր Կարտիւնի կոմսը և գեղարարական գլխաւոր պաշտօնատարները։

Կայսերական դիւանին մեծ պոստիպետը և արտաքին գործոց առժամանակեայ պաշտօնայ վսեմափայլ Մէհմէտ Ղէմիլ-Պէյը ամսոյս 13ին առաւօտուն մեկնեցաւ Օտեսա երթալու վեհափառ Սուլթանին յորդանքը մատուցանելու համար Ռուսաց կայսեր և կայսրուհւոյն, որոնք իրենց ճանապարհորդութեանը մէջ օսման եան վեհափայ մօտէն անցնելու սովոր ունեցան։ Կորին Վ. սեմուլթեանը ուղեկից եղան Սարժաբազին Իրան հինգ գործակալներ. որոց մէջ կը գտնուի արքունի վստապետ Տատեան Պօղոս-Պէյին մեծ որդին Արաբէ Էֆէնտին։

Արքայադէմի փոխարքայ բարձրագոյն Սայիտ փաշան, ընկերութեամբ իւր կը զօրոգուէ Սուստաֆա փաշային և իւր մտանաւոր խորհրդոյ քարտուղար Օմիւրանցի հայկազուն Կարտիւ-Պէյին անցեալ շաբթու հասաւ Ի Պոլսո և փութացաւ իւր հնազանդութեան և հաւատարմութեան ամենախոնարհ յորդանքը մատուցանել օգոստոսի Կարտիւնի, յորմէ բազում մարդասիրութեամբ և արժանաւոր պատուով ընդունուեցաւ։

Վեհափառ կայսրը հաճեցաւ քթախոտի ականակուսու աստի մը շնորհելու. Գործիւթընը զօրապետին. որ ամսոյս 20ին մեկնեցաւ մայրաքաղաքէն Մուլթա երթալու։

Վեհափառ օգոստոսի Վ. սիւր Սուլթանը աղամանդներով զարդարեալ քթախոտի մեծագին տուփ մի շնորհեց Վաղղիոյ գեղարար սրբապետին Պիւլվէրին։

Օրապետ Մոնթէպէլլօ կոմսը Մեծիփէ կարգին առաջին աստիճանի շքանշանը ընկալաւ Ի Կորին կայսերական վեհափառութեանէն։

Վ. ու ի չէմ զօրապետը ևս, որ Իրուսիոյ թագաւորին կողմանէ օգոստոսի Կարտիւնի գահակալութիւնը շնորհաւորելու եկած է. մի և նոյն կայսերական կարգին առաջին աստիճանի շքանշանով պատուեցաւ։

Միջազգի աղիւսն զարժարանը, որ քանի մը ուսումնական և ուսումնասէր երեւել տիկնաց բարեխնամ հոգաբարձութեամբ կը կառավարուի երկու տարիէ Ի վեր, օրրասօրէ ամենայն բարեկարգութեամբ կը ծաղկի։

Ամսոյս 11ին ուրբաթ օրը յիշեալ վարժարանին օրնորաց հայցաքննութիւնը կատարուելով, ներկայ գտնուողները մեծապէս գոհ եղան անոնց յարաբերական յառաջադիմութեանէն։ Հարցաքննութեան նիւթերն էին հայկաբանութիւն, գաղղիերէն, Հայոց պատմութիւն սկզբունքը աշխարհագրութեան, համառօտ քրիստոնէական վարդապետութիւն և այլն։

ՁԵՆԱԳՐԱՆԻ ԵՆԻՔԻՔ

Ձմիւռնիս, 26 Օգոստոսի :
Յայտնի է որ անցեալ ամսոյ 23ին Տանկաց քաղք պատահած հրդեհէն վնասեալ կարօտաւորաց օգնութիւնը Ենու համար մարդասիրական ժողով մը կազմուած էր։ Այս ժողովոյն մէջ Հայոցմէ միայն մեծարգօյ Ապրօեան Գրիգոր Էփէնտին կար. այժմ հետեւեալ մեծալարգ հայկազուն անձինքը եւս հրաւիրուեցան անգամ ըլլալու նոյն ժողովոյն, որ եւս պարոնայք թագաւոր Սերվաղըեան, հանրի Նաղուպ Սեպրալըեան, Սիմօն Վեհեան եւ Արքայադէմի Կարտիւնի Կարտիւնի :
—Նախընթաց բռնովիս ծանուցիւք թէ մինչեւ օգոստոսի 12 ժողովուած դրամոց գումարը 110,251 դուռուշի կը հասնի : Յետ այնորիկ 12,575 դուռուշի եւս հասարուեցաւ. որ ընդամենայն կը ընդ 122,604 :
—Սամի Էփէնտին, որ Բարձրագոյն Իրան քարգմանատան անգամ է, Էվրամ միւստիի պաշտօնի անցեալ շաբթու հասաւ Իվան, փոխանակ Բարտիմի Էփէնտինի, որ իւր պաշտօնէն զրկուեցաւ :
—Բաղաքիս ազգային երկպառակութիւնը քեպիտեւտակարին ջկարգադրեցաւ. բայց ազգասեր անձինք կը շարունակեն միշտ իրենց խաղաղասիրական ջանքը եւ քաջայայտ ենք թէ շատ ջանցած հայտնութիւնը պիտի գայ սիրով միաւորելու տարաձայնեալ համայնքը եւ համամայր եղբարքը։

—Վսեմափայլ Նեշիթ-Պէյը, որ կայսերական գործակալ է Տանկացիս ընդհանուր կառավարչին բով Ի մասին քաղաքականութեան վերաբերեալ գործոց, Բարձրագոյն Իրան կառավարութեան թոյլտուութիւն ստացած ըլլալով քիչ մը ժամանակի համար, մտերմ կոստանդնուպոլիս պիտի երթայ։

—Այս շաբթու դժբաղդարար մէկ երկու մարդասպանութիւններ եղան քաղաքիս մէջ։

ԶԱՐԲԱՆԱԿԱՆ ԴԵՂ ՄԸ

Սպեղանի թոմարի Հուրուէյն :

Վրսեն թէ մարդկային մտաց ամեն արտաբերութիւնները ժամանակ մը տեւելէ ետեւ, նոր գիւտեր անոնց տեղը կը բռնեն։ Բայց այս խօսքը այս դեպքին չէր բարեկր. վստիկ օրուան մը համար չէ այլ մշտապէս է անոր ներգործութիւնը. ըստորում արեան մէջ եղած հիւանդութեանց արմատները կը ջնջէ և բժշկութեան արհեստն ալ անկեց աւելի բան մը չկրնար ձեռք բերել։ Այս սպեղանին մտոյն և մարմնոյն մանրամասնութեան մէջն անցնելով, ինչպէս որ շուրջ ծակալից բանէ մը կանցնի, կըրթայ կը զստէ խոյլ պարանոցի, օձիկ, ուսուցչի և քաղցկեղ բուսած սխտերուն արմատը, նմանապէս գէշ վրայ և պալարներու մայրոգայտ որ արեան շըլաբերուած թիւնը կարեն, և անոնց ապակառուցութիւնը անհետ կը ընեն։

Յաւ սրունից :

Հուրուէյի սպեղանին ամեն դեպքերու մէջ կը բժշկէ սրունից (պարտը) ցաւերը թէ և քսան տարուան ըլլայ : Որչափ կարծր գոնաթափ և ուռեցած ըլլայ մարմնը, այս սխտեր չկրնար դիմանալ, եթէ յիշեալ սպեղանին օրը երկու անգամ ստաւապէս դուրի ցաւած տեղը և աղիկ մը շփուի : Յետո նոյն սպեղանին լաթի մը վրայ շատիկ քսելով ցաւած տեղը ծածկելու է : Այս կերպիւ եթէ շարունակ հոգ տարուի փաստողը հիւթերը դուրս կը ընեն : Վերջերք քիչ ժամանակուան մէջ յարմարաց անոնց կը բժշկուին և սրունից միւս մասերը իրենց բնական երեւոյթը դարձեալ կը ստանան։

Հին վերք, խոց և քաղցկեղ :

Խոյլ պարանոցի, և ուրիշ խոցերը, որպէս և հնացեալ ըլլան, շուտով կը բժշկուին Հուրուէյի սպեղանին և դեղա-հատերը գործածելով : Այս դեղին ներգործութիւնը պաւլաբաց և շարաւալից քաղցկեղաց վրայ գրեթէ հրաշալի է. բանդի առջի բերանը անոնց վրայն կը հանէ ղժմոյր որ վերջը կը շնչեցնէ միշտ և հետեւաբար կը բժշկէ զանոնք։

Կծկու մն ջլաց և կարծրութիւն Ի յօղաւորութիւն (օխտը երկի) :

Այս սխտերն ևս շուտով կը բժշկուին Հուրուէյի սպեղանիով. որ իւր ներգործութեամբ երեւել հանդիսացան նաև անդամաւորութեան շատ դեպքերու մէջ։

Տեւտուտութիւն :

Այս սպեղանին տեւտուտութեան (մայսըլ) ամենէն վտանգաւոր դեպքերը կը բժշկէ, եթէ գործածեն զայն ինչպէս որ պատուիրեալ է ծանուցագրոյն մէջ։

Սորթային հիւանդութիւնը :

Խտրուածները (գաղտնիք), շուր արտաքին յարձակումները և մարդոց մարմնի ամեն գրգռութիւնները աներոյթ կըլլան քանի մը անգամ այս սպեղանին քսելով : Գուրս տար անհրաժեշտ արտաշնչութեան պոկուութեան կը պատճառուի. և ըստարժան այս սպեղանին ներս մտնելով կը բարձրանայ մարմնոյն ծակ տիկը և կը ցրուէ զօրրարումը, առ կըրպիւ հիւանդութիւնը անհետ կըլլայ : Այն տիկիները, որոց երեսը և բուրբուրները սպեղանիով են մորթային հիւանդութիւնները, կընան առ միջոցաւ յիշ զօրուր գեղց գործածելով. շուտով անհետ ընել նոյն ազգեղութիւնները և դարձեալ ձեռք բերել մորթային բնական դիւրը և կակուլութիւնը։

Այս սպեղանին յատկապէս օգտակար է հետեւեալ ակտից օրուցքը : Քաղցկեղ (չիրիւնիչ) : Կարուածք : Գեղու մեկ կծկու մն միանայ կամ ջլաց (սինիլ չէրիւտի) : Կոլու ոտից (նասը) : Խօթութիւնը մորթոյ : Յօղաւորութիւնը և Խաղաւարտ (չպան) : Չրդողութիւն (սրգա) : Կեղարեան և լայնախոր վերք (Ֆիսթուլ) : Ուստապետութիւն (նիգրիս) : Սերմակաթութիւն (պէլ սօլուքըլու) : Քոս : Լեւոզի հիւանդութիւնը : Խոյլ պարանոցի : Յաւ պարանոցի : Ափրօրիտեան ակտը : Գող ցաւապէն (թիք սուլուրէօ) :

Այս սպեղանին, որ կը շնչուի նոյն իսկ հնարոյն անձնական վերակացութեամբ անոր ընդհանուր գործարանաց մէջ, կը ծախուի Ի Լոնտոն Սէրէնա կոնուած թաղը թիւ 244 և Ի Նոր Էնրօ Սոյիսէն Լէն թաղը թիւ 80 : Իսկ ուրիշ երկրները, իւր գործակալաց քով կը քսուին. որոց անուանիքը հետեւեալներն են : Իզմիր Իրսոյ է Ճիւտիլ, և մօտե Բոյն Բօշիլը, որ Փարսիս արմատն անուս գեղափառութիւն համարութիւն ստին է : Կ. Պոլիս Ա. Սթամբուլ և Փ. Տէլլուստուս, Ալեքսանդրիա Փ. Բեքրիսի, Խոսթիլ Կոլլարիս, Բիսու կղզին Ճ. Սթիւտթիլ, Մայլմա Է. Սիւր, Պուրթէ Էլիզա Վուսայ : Յիշեալ սպեղանին տուփերը զանազան մեծութեամբ են և կը վաճառուին 9, 22, 55, 83, 176 և 264 դուռուշի իւրաքանչիւր կայ, որ այս սպեղանին գործածութեան վրայօք մանրամասն անդեղութիւններ կուտայ։

Խոնարհութեամբ զարգայ :
Պոլիս Կ. Պատրիարքին :
Ի ՏՊԵՐԱՆԻ ԱՐՇԱԿՈՒՍՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ